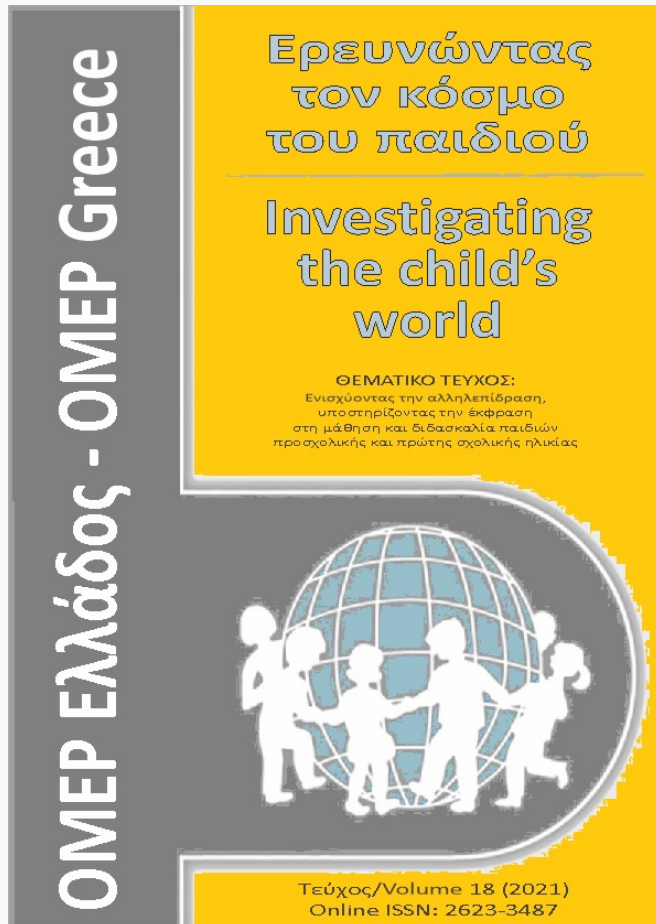

Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού

Τόμ. 18 (2021)

Διερεύνηση των αντιλήψεων των νηπιαγωγών για τις προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο σε σχέση με το γραμματισμό

Χρυσούλα Τσίρμπα, Νεκτάριος Στελλάκης

doi: [10.12681/icw.30025](https://doi.org/10.12681/icw.30025)

Copyright © 2021, Χρυσούλα Τσίρμπα, Νεκτάριος Στελλάκης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τσίρμπα Χ., & Στελλάκης Ν. (2021). Διερεύνηση των αντιλήψεων των νηπιαγωγών για τις προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο σε σχέση με το γραμματισμό. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 18, 102–110. <https://doi.org/10.12681/icw.30025>

Διερεύνηση των αντιλήψεων των νηπιαγωγών για τις προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο σε σχέση με το γραμματισμό.

Χρυσούλα Τσίρμπα, Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η.,
tsirmpa.chrysoula@hotmail.com

Νεκτάριος Στελλάκης, Επίκουρος καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η., nekstel@upatras.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης έρευνας που πραγματοποιήθηκε στα 13 δημόσια νηπιαγωγεία της πόλης του Πύργου, κατά το σχολικό έτος 2017-2018 και περιγράφει τις αντιλήψεις των νηπιαγωγών για τις προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο, σχετικά με το γραμματισμό. Στην έρευνα συμμετείχαν οι 29 νηπιαγωγοί που εργάζονταν στα νηπιαγωγεία και τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων. Με βάση τα αποτελέσματα, η πλειονότητα των νηπιαγωγών πιστεύει ότι όλοι οι γονείς, αλλά σε διαφορετική ένταση, προσδοκούν να μάθουν τα νήπια να γράφουν και αν είναι δυνατόν να διαβάζουν, πριν το Δημοτικό Σχολείο (Δ.Σ). Οι διακυμάνσεις που παρατηρούνται μεταξύ των προσδοκιών των γονέων σχετίζονται, κατά κύριο λόγο με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων. Γονείς με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο θεωρούν ότι παίζουν σημαντικό ρόλο στη εκπαίδευση των παιδιών, ασχολούνται μαζί τους, κατανοούν το ρόλο του νηπιαγωγείου και είναι πιο συνεργάσιμοι με τις νηπιαγωγούς, ενώ γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο θεωρούν υπεύθυνο το σχολείο να διδάξει τα παιδιά, δεν είναι ιδιαίτερα ενήμεροι για το ρόλο του νηπιαγωγείου και θα ήθελαν το παιδί να ξέρει να γράφει και να διαβάζει ώστε να είναι έτοιμο για το Δ.Σ. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι είναι αναγκαία η ενημέρωση των γονέων για το ρόλο του νηπιαγωγείου και τον τρόπο που κάποιος γίνεται εγγράμματος, ώστε να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ παιδιών που προέρχονται από διαφορετικά περιβάλλοντα και να οικοδομηθεί η καλύτερη δυνατή συνεργασία μεταξύ γονέων-εκπαιδευτικών προς όφελος των παιδιών.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Γραμματισμός, Αντιλήψεις νηπιαγωγών, Προσδοκίες γονέων.

Exploring kindergarten teachers' perceptions of parents' expectations about literacy at kindergarten.

ABSTRACT

This study is part of a broader survey conducted in the 13 state kindergartens of the city of Pyrgos, during the school year 2017-2018 and describes the perceptions of kindergarten teachers about the expectations of parents from kindergarten, regarding literacy. 29 kindergarten teachers, working at the respective kindergartens, took part in the survey and data was collected through semi-structured interviews. According to the results, the majority of kindergarten teachers believe that all parents, but with a different intensity, expect children to learn to write and, if possible, to read, before they start Primary School (PS). The variations observed among parents' expectations are mainly related to the educational level of parents. Parents with a higher educational level consider that they play an important role in children's education, spend time with children, understand the role of kindergarten and collaborate more with kindergarten teachers, while parents with a lower educational level consider that school is responsible for teaching children, they are not particularly aware of the role of the kindergarten and they would like for children to know how to read and write so that they are ready for the PS. The results show that it is necessary to inform parents about the role of kindergarten and the way one becomes literate, in order to bridge the gap between children with diverse backgrounds and build the best possible cooperation between parents and teachers, for the benefit of children.

KEY WORDS: Literacy; Kindergarten teachers' perceptions; Parents' expectations.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ταξίδι του παιδιού στο γραμματισμό ξεκινά από τη γέννησή του και συνεχίζεται καθόλη τη διάρκεια της ζωής του, με τους γονείς ν' αποτελούν τους πρώτους συνοδοιπόρους σε αυτό το μακρύ ταξίδι. Η πρώτη επαφή με το γραμματισμό έχει άτυπα χαρακτηριστικά και πραγματοποιείται στο πλαίσιο της οικογένειας, ενώ συστηματοποιείται με τη φοίτηση του παιδιού στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, όπου συντελείται η τυπική εκπαίδευση.

Οι γονείς ωστόσο, έχουν τις δικές τους εδραιωμένες και κοινωνικά κατασκευασμένες θεωρίες για το πώς μαθαίνουν τα παιδιά να διαβάζουν και να γράφουν, ποιος ο δικός τους ρόλος στην ανάπτυξη του γραμματισμού και ποιος ο ρόλος του σχολείου. Κατά συνέπεια, τα παιδιά ερχόμενα στο νηπιαγωγείο έχουν διαφορετικές εμπειρίες γραμματισμού, οι οποίες όμως επηρεάζουν την πορεία τους στο σχολείο (Heath, 1983, Sénéchal & LeFevre, 2002, Whitehurst & Lonigan, 1998).

Οι νηπιαγωγοί, είναι σημαντικό να γνωρίζουν τις προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με τις πεποιθήσεις τους, γιατί ενώ δεν μπορούν να μεταβάλλουν τις πεποιθήσεις, μπορούν ωστόσο να παρέχουν στήριξη και καθοδήγηση στους γονείς, ώστε να οικοδομηθεί μια ουσιαστική συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Κατανοείται έτσι, ο αντισταθμιστικός ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει το νηπιαγωγείο στην πρόληψη της σχολικής αποτυχίας, η οποία στις μικρές ηλικίες συνδέεται κατά κύριο λόγο με την έλλειψη εξοικείωσης του παιδιού με εκφάνσεις της γλώσσας που έχουν σχέση με το γραπτό λόγο.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι αντιλήψεις είναι ο βασικός τρόπος με τον οποίο παίρνουμε πληροφορίες από το περιβάλλον και δίνουμε νόημα στον κόσμο που μας περιβάλλει. Επηρεάζονται από προηγούμενες γνώσεις, εμπειρίες και πληροφορίες που παίρνουμε κατά τη διάρκεια της ζωής μας και μπορεί ν' αλλάξουν στην πορεία και να επηρεαστούν από άλλες πληροφορίες και εμπειρίες. Ο τρόπος με τον οποίο οι νηπιαγωγοί αντιλαμβάνονται τις προσδοκίες των γονέων σχετικά με την ανάπτυξη του γραμματισμού στο νηπιαγωγείο, μπορεί να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό την εκπαιδευτική διαδικασία καθότι, αν οι γονείς δεν γνωρίζουν τον ρόλο του νηπιαγωγείου στην ενίσχυση του γραμματισμού και περιμένουν τη συστηματική διδασκαλία των τεχνικών της ανάγνωσης και της γραφής, αυτό έχει πολλές αντίκτυπο στις πρακτικές γραμματισμού που πραγματοποιούνται στο νηπιαγωγείο και στη συνεργασία σχολείου-οικογένειας. Γι' αυτό, είναι αρκετά ενδιαφέρον να εξετάσουμε τις αντιλήψεις των νηπιαγωγών για τις προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο και να δούμε αν αυτές συμπίπτουν ή αποκλίνουν μεταξύ τους.

Σε σχετική έρευνα που πραγματοποίησε η Γκλιάου (2009), οι γονείς θεώρησαν πιο αποτελεσματικές πρακτικές γραμματισμού, τα γλωσσικά παιχνίδια και την ανάγνωση βιβλίων απ' ότι την εκμάθηση γραμμάτων και λέξεων. Επιπλέον, η έρευνα κατέληξε στο ότι η ανάπτυξη του γραμματισμού συνδέεται άμεσα με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων και την εμπλοκή αυτών στο σχολείο. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι οι γονείς με ανώτατο ή μεσαίο μορφωτικό επίπεδο χρησιμοποιούσαν πιο συχνά αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές γραμματισμού (π.χ. συζήτηση με τα παιδιά, ανάγνωση και σχολιασμός βιβλίων), συγκριτικά με τους γονείς που ήταν απόφοιτοι δημοτικού. Επίσης παρατηρήθηκε ότι, ενώ υπάρχει συνεργασία μεταξύ γονέων και νηπιαγωγών σε διάφορα θέματα, η αλληλεπίδραση αυτή αφορά γενικά τις σχέσεις γονέων και εκπαιδευτικών και όχι τις πρακτικές για την προώθηση του γραμματισμού των παιδιών.

Ο Στελλάκης (2012), σε έρευνα που αφορούσε τις απόψεις μητέρων για το ρόλο και τις πρακτικές γραμματισμού στο νηπιαγωγείο και την Α' τάξη του ΔΣ, κατέληξε στο ότι υπάρχει ποικιλία απόψεων μεταξύ των προσδοκιών των γονέων, αναφορικά με τις πρακτικές

γραμματισμού στο νηπιαγωγείο. Ωστόσο, η κυρίαρχη άποψη είναι ότι στο νηπιαγωγείο τα παιδιά θα πρέπει να διδάσκονται και το μηχανισμό της ανάγνωσης και της γραφής αλλά με παιγνιώδη τρόπο και χωρίς έμφαση στα μαθησιακά αποτελέσματα, ενώ αντίθετα έμφαση δίνεται στη συστηματική διδασκαλία στην πρώτη δημοτικού.

Σε μία πρώτη φάση της παρούσας έρευνας, στην οποία διερευνήθηκαν οι απόψεις των γονέων για τη διδασκαλία των γραμμάτων στο νηπιαγωγείο, διαπιστώθηκε ότι όλοι οι γονείς αλλά σε διαφορετικό βαθμό επιθυμούν την εξοικείωση των παιδιών με τα γράμματα στο νηπιαγωγείο. Ωστόσο, γονείς με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο θεωρούν ότι η εξοικείωση με τα γράμματα επέρχεται μέσα από ποικίλες δραστηριότητες, ενώ γονείς με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο εστιάζουν κυρίως στην ανάπτυξη μεμονωμένων δεξιοτήτων που σκοπό έχουν την εκμάθηση του κώδικα γραφής και αυτό είναι που περιμένουν και από το νηπιαγωγείο.

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ.) του Νηπιαγωγείου

Σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου (Δ.Ε.Π.Π.Σ, 2003), «Σκοπός της προσέγγισης του γραπτού λόγου στο νηπιαγωγείο είναι να δώσει ανάλογες ευκαιρίες σε όλα τα παιδιά, να τα βοηθήσει δηλαδή να έρθουν σε επαφή με τη γλώσσα των κειμένων, ώστε να πάψει αυτή να αποτελεί «μυστήριο» και να αποκτήσουν κίνητρα για την εκμάθηση και τη χρήση της», γεγονός που μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στην προώθηση της σχολικής τους επιτυχίας (Δαφέρμου, Κουλούρη, & Μπασαγιάννη, 2006:108).

Ο γραμματισμός στον οποίο αποσκοπεί η συνολική μαθησιακή διαδικασία στο σχολικό περιβάλλον, είναι μια κατάκτηση με πολύ ευρύτερες διαστάσεις, δεν περιορίζεται στην εκμάθηση του κώδικα γραφής και ο εκπαιδευτικός οφείλει να δημιουργήσει το κατάλληλο πλαίσιο επικοινωνίας, ώστε να βοηθήσει τα νήπια ν' αποκτήσουν όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό επικοινωνιακής ικανότητας και γλωσσικού-κριτικού γραμματισμού.

Στο αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου δίνεται επίσης, έμφαση και στη συνεργασία που πρέπει να υπάρχει μεταξύ σχολείου-οικογένειας. Οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται για το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, για τους στόχους που έχουν οριστεί, για τις δραστηριότητες που πρόκειται να πραγματοποιηθούν καθώς και για το είδος της βοήθειας και της εμπλοκής που θα χρειαστούν οι εκπαιδευτικοί από τους γονείς (Δαφέρμου, κ.ά., 2006).

Σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσουμε πώς αντιλαμβάνονται οι νηπιαγωγοί τις προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο, σχετικά με το γραμματισμό και με ποιους παράγοντες τις συσχετίζουν.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Δείγμα

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στον Πύργο Ηλείας και συμμετείχαν 29 νηπιαγωγοί, οι οποίες εργάζονταν στα 13 δημόσια νηπιαγωγεία του Πύργου, κατά το σχολικό έτος 2017-2018. Η δειγματοληψία ήταν «βολική» με κριτήριο τη φυσική εγγύτητα στην ερευνήτρια (Cohen, Manion, & Morrison, 2008). Όλο το δείγμα αποτελούνταν από γυναίκες με το μεγαλύτερο ποσοστό (72,41%) να είναι πτυχιούχοι Παιδαγωγικού Τμήματος Πανεπιστημίου. Το 27,59% είχε τελειώσει Διετή Σχολή Νηπιαγωγών και είχε αντίστοιχα παρακολουθήσει την Εξομοίωση. Το 3,45% αποτελούσε κοινό ποσοστό για τις νηπιαγωγούς που είχαν δεύτερο πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ, ή είχαν κάνει Μεταπτυχιακές Σπουδές ή είχαν παρακολουθήσει το Διδασκαλείο Εκπαίδευσης. Η συντριπτική πλειονότητα των νηπιαγωγών (79,3%) ήταν

μόνιμες εκπαιδευτικοί, ηλικίας πάνω από 41 χρόνων και με το μεγαλύτερο ποσοστό 44,8% να έχει 11-20 χρόνια υπηρεσίας.

Συλλογή δεδομένων

Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων, οι οποίες θεωρούνται το κατάλληλο εργαλείο για τη διερεύνηση των αντιλήψεων (Ιωσηφίδης, 2003, Κυριαζή, 2002). Πραγματοποιήθηκαν σε προκαθορισμένες συναντήσεις με τις νηπιαγωγούς, στο χώρο του νηπιαγωγείου και εκτός διδακτικού ωραρίου. Οι νηπιαγωγοί καλούνταν να απαντήσουν σε τρεις ερωτήσεις, οι οποίες δομήθηκαν με βάση το σκοπό της έρευνας.

Ανάλυση δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω της ανάλυσης περιεχομένου και ήταν αναπότρεπτα ερμηνευτική. Η συγκεκριμένη τεχνική αφορά περισσότερο τις εκφραζόμενες ιδέες και οι αναλυόμενες ενότητες είναι συνήθως έννοιες (Bryman, 2016, Miles, & Huberman, 1994). Όλες οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν και διαβάστηκαν αρκετές φορές προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα αυτά που ανέφεραν οι συμμετέχουσες.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι αντιλήψεις των νηπιαγωγών για τις προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο, σχετικά με το γραμματισμό, διερευνήθηκαν μέσω τριών ανοιχτών ερωτήσεων. Οι νηπιαγωγοί ρωτήθηκαν για τις προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο, τους παράγοντες που πιστεύουν ότι σχετίζονται με αυτές και την πιθανή ομαδοποίηση των γονέων με βάση τις διαφορετικές προσδοκίες τους.

Οι προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο, σε σχέση με το γραμματισμό

Η πλειονότητα των νηπιαγωγών πιστεύει ότι, όλοι σχεδόν οι γονείς αλλά σε διαφορετικό βαθμό, ερχόμενοι στο νηπιαγωγείο, περιμένουν κατά κύριο λόγο, την εξοικείωση των νηπίων με το γραπτό λόγο και ειδικότερα την ανάπτυξη του σχολικού γραμματισμού. Ειδικότερα, πιστεύουν ότι οι γονείς θεωρούν σημαντικό πριν το νήπιο ξεκινήσει τη φοίτηση στο Δ.Σ, να μπορεί ν' αναγνωρίζει και να γράφει τα γράμματα, τους αριθμούς, τ' όνομά του και αν είναι δυνατόν να μπορεί να διαβάζει.

Π14: *Νομίζω ότι θεωρούν ότι το νηπιαγωγείο είναι προπαρασκευή για το δημοτικό σχολείο και αυτό που τους νοιάζει είναι να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν. Δηλαδή να πάνε τα παιδιά τους έτοιμα στο ΔΣ, να ξέρουν να γράφουν, να διαβάζουν, να μετράνε. Οι περισσότεροι τουλάχιστον. [...] Κατά βάθος αυτό θέλουν και αυτό θεωρούν. Νομίζουν ότι αυτό που έχει να προσφέρει το νηπιαγωγείο είναι η προετοιμασία για το ΔΣ.*

Οι νηπιαγωγοί υποστηρίζουν ότι οι γονείς έχουν άγνοια για το ρόλο του νηπιαγωγείου και το πώς επιτυγχάνεται ο γραμματισμός σε αυτό και γι' αυτό θεωρούν πολύ σημαντική την ενημέρωση των γονέων από την αρχή της σχολικής χρονιάς. Πιστεύουν ότι όταν οι γονείς ενημερωθούν εγκαίρως παύουν ως επί το πλείστον, να έχουν τις ίδιες προσδοκίες και συνεργάζονται με τις νηπιαγωγούς.

Μ14: *Εκεί είναι και στη θέση της νηπιαγωγού, κατά πόσο «θα βάλει τους γονείς στη θέση τους», θα βάλει τα όρια και θα εξηγήσει τι γίνεται στο νηπιαγωγείο και τι πρέπει να γίνεται, γι' αυτό και επιβάλλονται και οι συναντήσεις γονέων στην αρχή της χρονιάς, να ξεκαθαρίζουμε τι κάνουμε, τι δεν κάνουμε και τι δεν πρέπει να κάνουμε. Όταν γίνει αυτό σωστά από την αρχή, το εκτιμούν και οι γονείς και στην*

πορεία είναι λιγότερο παρεμβατικοί. Αν όμως δεν ξεκαθαρίσεις από την αρχή... είναι πολύ επίμονοι πάνω σε αυτό το θέμα του γραμματισμού.

N7: *Θεωρώ ότι υπάρχουν γονείς που το καταλαβαίνουν, το σέβονται, υπάρχουν και άλλοι όμως που λένε στο σπίτι, για παράδειγμα «πότε θα μάθουν τα γράμματα;».*

Παράγοντες που σχετίζονται με τις προσδοκίες των γονέων

Στη συγκεκριμένη ερώτηση η συντριπτική πλειονότητα των νηπιαγωγών πιστεύει ότι οι διαφορετικές προσδοκίες των γονέων από το νηπιαγωγείο σχετίζονται κατά κύριο λόγο με το μορφωτικό τους επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, οι νηπιαγωγοί υποστηρίζουν ότι οι γονείς με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο είναι πιο ενήμεροι για το ρόλο του νηπιαγωγείου και δεν επιθυμούν αυστηρά την εκμάθηση των γραμμάτων. Θεωρούν ότι στο νηπιαγωγείο τα παιδιά μαθαίνουν πολλά, μεταξύ των οποίων είναι και η εξοικείωση με το γραπτό λόγο. Ασχολούνται και οι ίδιοι με τα παιδιά, είναι πιο ανοιχτόμυαλοι, συνεργάζονται με τη νηπιαγωγό και αυτά που κάνουν στο σπίτι συμβαδίζουν με ό,τι γίνεται στο νηπιαγωγείο.

E3: *...αυτοί που έχουν ανώτερο μορφωτικό ασχολούνται περισσότερο με τα παιδιά τους και ξέρουν και τον τρόπο που πρέπει να ασχοληθούν. Διαβάζουν περισσότερα βιβλία στα παιδιά. Έχουν καταλάβει τι σημαίνει γνώση και δεν τα περιμένουν και όλα από το δάσκαλο. Καταλαβαίνουν ότι χρειάζεται και δουλειά στο σπίτι.*

Τουναντίον, οι νηπιαγωγοί πιστεύουν ότι οι γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, είτε επειδή δεν γνωρίζουν το ρόλο του νηπιαγωγείου, είτε επειδή δεν έχουν οι ίδιοι τις κατάλληλες γνώσεις, ασχολούνται λιγότερο με τα παιδιά, αγχώνονται πιο πολύ για το ΔΣ και έχουν απαιτήσεις από το νηπιαγωγείο. Θεωρούν ότι το σχολείο είναι κυρίως υπεύθυνο να διδάξει τα παιδιά και επιθυμούν να μάθει το παιδί να γράφει και αν είναι δυνατόν να διαβάσει στο νηπιαγωγείο, ώστε να είναι έτοιμο για το ΔΣ. Χαρακτηριστικά η νηπιαγωγός Α14 αναφέρει:

Αυτοί που πιστεύουν ότι το σχολείο εδώ πρέπει να έχει ένα ρόλο ΔΣ, είναι συνήθως αυτοί που δεν έχουν πολλές γνώσεις, το χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο. Και θεωρούν ότι από εδώ πρέπει να γίνουν όλα, χωρίς αυτοί να έχουν ασχοληθεί στο σπίτι, χωρίς ποτέ να έχουν διαβάσει ένα βιβλίο στα παιδιά ή να γράψουν κάτι μαζί, κάτι που το παιδί έχει δείξει κάποιο ενδιαφέρον, ή να πάνε μια βόλτα μαζί, να συζητήσουν κάτι, ή να πάνε στη βιβλιοθήκη, να γίνει ξαφνικά από το σχολείο.

Οι νηπιαγωγοί αναφέρονται επίσης, αλλά σε μικρό ποσοστό και σε άλλους παράγοντες που σχετίζονται με τις προσδοκίες των γονέων, μεταξύ των οποίων το κοινωνικο-οικονομικό τους επίπεδο και ο χρόνος που διαθέτουν. Ειδικότερα, θεωρούν ότι το κοινωνικό υπόβαθρο των γονέων, ο τρόπος ζωής τους, οι προσωπικές τους συνήθειες και οι προτεραιότητες που βάζουν στην καθημερινότητά τους, επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ασχολούνται με τα παιδιά και τις απαιτήσεις που έχουν από το νηπιαγωγείο. Γονείς, που διαβάζουν στα παιδιά ή διαβάζουν και οι ίδιοι, μεταβιβάζουν τις ίδιες συνήθειες στα παιδιά και πιστεύουν ότι ο γραμματισμός επέρχεται μέσα από ποικίλες πρακτικές. Αντίθετα, γονείς που δεν ασχολούνται ιδιαίτερα με τα παιδιά, θεωρούν ότι το σχολείο είναι υπεύθυνο για να τα διδάξει. Επιπλέον, τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ίσως οι γονείς, τους εμποδίζουν ν' ασχοληθούν όπως θα ήθελαν με τα παιδιά τους, το ίδιο και ο ελεύθερος χρόνος που διαθέτουν.

Ομαδοποίηση των γονέων με βάση τις προσδοκίες τους

Σε ερώτηση, αν θα μπορούσε να γίνει ομαδοποίηση των γονέων με βάση τις διαφορετικές προσδοκίες τους, η πλειονότητα των νηπιαγωγών υποστηρίζει ότι οι γονείς θα μπορούσαν να χωριστούν σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα γονέων κατανοεί ότι παίζει σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση του παιδιού, ασχολείται μαζί του, πραγματοποιεί ποικίλες δραστηριότητες (π.χ. συζητήσεις, ανάγνωση βιβλίων, επισκέψεις), αναγνωρίζει το ρόλο του

νηπιαγωγείου στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, επιθυμεί την επαφή των παιδιών με το γραπτό λόγο και συνεργάζεται με το σχολείο. Η δεύτερη ομάδα γονέων πιστεύει ότι ο ρόλος του νηπιαγωγείου είναι κυρίως να προετοιμάσει τα παιδιά για το ΔΣ. Εστιάζει ιδιαίτερα, στην επαφή του παιδιού με το γραπτό λόγο μέσω της ανάπτυξης μεμονωμένων δεξιοτήτων και επιθυμεί να μάθει το παιδί να γράφει και αν είναι δυνατόν να διαβάζει, πριν πάει στο ΔΣ. Οι συγκεκριμένοι γονείς δεν ασχολούνται ιδιαίτερα με παιδιά, είτε γιατί δεν ξέρουν, είτε γιατί δεν έχουν το χρόνο και τα περιμένουν όλα από το σχολείο.

Γ14: *Ναι θα μπορούσα να τους κατατάξω σε δυο κατηγορίες. Και οι δυο θέλουν τον εγγραμματισμό αλλά με διαφορετικό τρόπο. Δηλαδή, η πρώτη κατηγορία εστιάζει μόνο σε αυτό, δεν την ενδιαφέρει το συμπεριφοριστικό κομμάτι του παιδιού, η ωριμότητά του, αν είναι έτοιμο, αν έχει κατακτήσει άλλα πράγματα για να μπορέσει να φτάσει σε αυτό το επίπεδο, ενώ η δεύτερη κατηγορία θέλει να αναπτύξει το παιδί την κοινωνικότητά του, τη συμπεριφορά του, τις βασικές συμβάσεις, την ευγένειά του, άλλα να ξέρει, ή ό, τι μάθει πάνω σε αυτό το κομμάτι είναι καλό, βοηθάει πάρα πολύ.*

Κ4: *Υπάρχουν γονείς που καταλαβαίνουν ότι πρέπει να είναι στα παιδιά τους κοντά, γιατί το θέλει η ενασχόληση μαζί τους, μέσα από τα βιβλία, μέσα από άλλα πράγματα, όχι μόνο το διάβασμα των βιβλίων, αλλά και αυτό πολύ σημαντικό και αγχώνονται όταν δεν τα καταφέρνουν, έχουν ενοχές όταν δεν τα καταφέρνουν γιατί δεν προλαβαίνουν ίσως, αλλά έχουν συνειδητοποιήσει ότι ωφελεί. Και υπάρχουν και οι άλλοι, οι οποίοι θέλουν να τα κάνει όλα στο σχολείο το παιδί τους, που πιστεύουν ότι αυτό που κάνει η νηπιαγωγός είναι αρκετά άρα εγώ δεν χρειάζομαι. Δυο κατηγορίες θα έλεγα.*

Σε επιπλέον ωστόσο ερώτηση της ερευνήτριας, αν αυτή η διάκριση στις δύο ομάδες σχετίζεται και με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, αξίζει ν' αναφερθεί ότι μόνο οι μισές νηπιαγωγοί δέχονται αυτή τη συσχέτιση, παρόλο που στην προηγούμενη ερώτηση σχεδόν όλες είχαν απαντήσει ότι είναι ο κύριος παράγοντας που διαφοροποιεί τις προσδοκίες των γονέων.

Γ9: *Πάντα υπάρχουν οι μεν και οι δε. Εξαρτάται από το μορφωτικό τους επίπεδο. Αυτοί με το ανώτερο μορφωτικό επίπεδο περιμένουν περισσότερο να μάθουν τα παιδιά να συνεργάζονται, γιατί με τα γράμματα ασχολούνται και οι ίδιοι, ενώ οι άλλοι θέλουν περισσότερο να μάθουν γράμματα, γιατί δεν έχουν χρόνο να ασχοληθούν με το παιδί, να είναι έτοιμο για το ΔΣ, όχι ανάγνωση γιατί δεν μπορεί, αλλά την εξοικείωση με τα γράμματα.*

Οι άλλες μισές νηπιαγωγοί υποστηρίζουν ότι το μορφωτικό επίπεδο δεν σχετίζεται πάντα, γιατί μπορεί να υπάρχουν γονείς με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο, οι οποίοι ανήκουν στη δεύτερη ομάδα και γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, οι οποίοι ανήκουν στην πρώτη ομάδα. Σε αυτήν την περίπτωση, οι προσδοκίες των γονέων σχετίζονται περισσότερο με τις πεποιθήσεις τους για το γραμματισμό, με τον τρόπο που ασχολούνται οι γονείς με τα παιδιά, τις προσδοκίες που έχουν γι' αυτά και με το αν συνεργάζονται με το νηπιαγωγείο.

Λ8: *Δεν είναι θέμα τόσο μορφωτικού επιπέδου, όσο του πόσο προδιατεθειμένος έρχεσαι για κάποια πράγματα και το πόσο έχεις πειστεί, από το εξωσχολικό περιβάλλον του νηπιαγωγείου, ότι θα πρέπει να γίνουν έτσι τα πράγματα. Κάποιοι απλά έχουν τις απόψεις τους και είναι πολύ δύσκολο να τους μεταπείσεις μετά. [...] ...ίσα- ίσα έχω συναντήσει γονείς, οι οποίοι θεωρούνται χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, που όταν τους έχεις εξηγήσει πέντε πράγματα, τα κατανοούν και προσπαθούν και αυτοί να κάνουν κάποια πράγματα στο σπίτι.»*

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι οι αντιλήψεις των νηπιαγωγών συνάδουν με τα αποτελέσματα ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με τις πεποιθήσεις των γονέων για το γραμματισμό, τις πρακτικές που πραγματοποιούν στο οικογενειακό περιβάλλον, το ρόλο που πιστεύουν ότι παίζουν στην εκπαίδευση των παιδιών τους και τις προσδοκίες που έχουν από το νηπιαγωγείο (Lynch, Anderson, Anderson, & Shapiro, 2006, Sigel, & McGillicuddy-DeLisi, 2002). Σύμφωνα με έρευνες, γονείς με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο ακολουθούν κυρίως το κοινωνικο-πολιτισμικό μοντέλο ανάπτυξης του γραμματισμού, συμμετέχουν ενεργά στην εκπαίδευση του παιδιού τους και θεωρούν ότι ο γραμματισμός επέρχεται μέσω ποικίλων δραστηριοτήτων (π.χ. συζητήσεις, ανάγνωση βιβλίων). Αντίθετα, γονείς με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο θεωρούν περισσότερο το σχολείο υπεύθυνο να διδάξει τα παιδιά, ακολουθούν το αυτόνομο μοντέλο γραμματισμού και εστιάζουν κυρίως στην ανάπτυξη του σχολικού γραμματισμού, επιθυμώντας την ανάπτυξη μεμονωμένων δεξιοτήτων του γραπτού λόγου (π.χ. γνώση γραμμάτων, αντιγραφή γραμμάτων/λέξεων) (Baker, & Scher, 2002, Bingham, 2007, Γκλιάου, 2009, DeBaryshe, Binder, & Buell, 2000, Evans, Fox, Cremaso, & McKinnon, 2004, Heath, 1983, Kardasi, 2014, Melesanaki, 2014, Sonnenschein et al., 1997, Tsirmpa, Stellakis, & Lavidas, 2019, Weigel, Martin, & Bennett, 2006).

Το μορφωτικό επίπεδο των γονέων φαίνεται ότι παίζει σημαντικό ρόλο στην πορεία των παιδιών στο σχολείο και μαζί με το εκπαιδευτικό σύστημα συντηρούν τις κοινωνικές ανισότητες, εφόσον στο σχολείο συνυπάρχουν μαθητές με διαφορετικά κοινωνιογλωσσικά χαρακτηριστικά, τα οποία όμως δεν συμβαδίζουν με αυτά που προκρίνονται από το σχολείο και τους δασκάλους. Το γεγονός αυτό δημιουργεί ένα είδος ρατσισμού και προκατάληψης απέναντι στα παιδιά που προέρχονται από μη προνομιούχα περιβάλλοντα, τα οποία δεν έχουν τα ίδια αποθέματα γνώσεων και εμπειριών, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη γλώσσα και το όλο περιβάλλον είναι συχνά ξένο προς αυτά επηρεάζοντας στη σχολική τους επίδοση (Αρχάκης, & Κονδύλη, 2011, Wolf, 2016). Αντίθετα, παιδιά που προέρχονται από ένα πλουσιότερο σε εμπειρίες και γνώσεις περιβάλλον, προσαρμόζονται πιο εύκολα στο σχολείο, έχουν γλωσσική άνεση και αντιμετωπίζουν το σχολείο ως μια προέκταση της οικογενειακής τους κουλτούρας.

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν παιδιά που επιτυγχάνουν στο σχολείο, παρόλο που οι γονείς έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Απλώς γι' αυτά τα παιδιά ο δρόμος προς την σχολική επιτυχία είναι πιο δύσκολος και μακρύς αλλά όταν η λαχτάρα για μόρφωση και κοινωνική άνοδο είναι μεγάλη, λειτουργεί αποφασιστικά στην πρόοδο του παιδιού. Για το λόγο αυτό, η εκπαίδευση αποκτά ιδιαίτερη σημασία καθώς η παροχή ίσων εκπαιδευτικών ευκαιριών συμβάλλει στην κοινωνική ισορροπία και εξέλιξη όλων των ατόμων. Το νηπιαγωγείο ιδιαίτερα, έχει ρόλο κλειδί στην άμβλυνση αυτών των ανισοτήτων και στην πρόληψη της σχολικής αποτυχίας, γιατί μπορεί, από πολύ νωρίς να φέρει το παιδί σε επαφή με το γραπτό λόγο, να του εμφυσήσει την αγάπη για τα βιβλία και κατ' επέκταση για τη μάθηση.

Αναγκαία κρίνεται επίσης, η ενημέρωσή των γονέων στην αρχή της σχολικής χρονιάς για το ρόλο και το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου (Δαφέρμου, κ.ά., 2006, Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου, 2011), ώστε όλοι οι γονείς να ενημερωθούν εγκαίρως για το πώς επιτυγχάνεται ο γραμματισμός στο νηπιαγωγείο και πώς μπορούν να βοηθήσουν οι ίδιοι στο σπίτι, ώστε να γίνουν συμμετοχικοί στο γραμματισμό. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως, αποτελεί η επιμόρφωση των νηπιαγωγών σε θέματα συνεργασίας οικογένειας και σχολείου ώστε να οικοδομήσουν αυθεντικές επικοινωνιακές σχέσεις, που να προωθούν με φυσικό τρόπο μια καλύτερη συνεργασία, προς όφελος των παιδιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Αρχάκης, Α., & Κονδύλη, Μ. (2011). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιολογίας* (3^η έκδ.). Αθήνα: Νήσος.
- Baker, L., & Scher, D. (2002). Beginning readers' motivation for reading in relation to parental belief and home reading experience. *Reading Psychology*, 23(4), 239-269.
- Bingham, G. (2007). Maternal Literacy Beliefs and the Quality of Mother-Child Book-reading interactions: Associations with Children's Early Literacy Development. *Early Education and Development*, 18(1), 23-49.
- Bryman, A. (2016). *Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας* (Π. Σακελλαρίου, Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Γκλιάου – Χριστοδούλου, Ν. (2009). Διερεύνηση της σχέσης νηπιαγωγών – γονέων στην προώθηση του γραμματισμού στο νηπιαγωγείο. Στο Ε. Τάφα & Γ. Μανωλίτσης (Επιμ.). *Αναδυόμενος Γραμματισμός: Έρευνα και εφαρμογές*, 157 – 173. Αθήνα: Πεδίο.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Δαφέρμου, Χ., Κουλούρη, Π. & Μπασαγιάννη, Ε. (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού: Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί – Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών Νηπιαγωγείου* (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) (2003). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκε από www.pi-schools.gr/programs/depps
- DeBaryshe, B. D., Binder, J. C. & Buell, M. (2000). Mothers' implicit theories of early literacy instruction: Implications for children's reading and writing. *Early Child Development and Care*, 160, 119-131.
- Evans, M. A., Fox, M., Cremaso, L., & McKinnon, L. (2004). Beginning Reading: The Views of Parents and Teachers of Young Children. *Journal of Educational Psychology*, 96(1), 130–141.
- Heath, S. B. (1983). *Ways with Words: Language, life and work in communities and classrooms*. Cambridge: Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Καρδάση, Β., (2014). *Διερεύνηση των στάσεων-αντιλήψεων των γονέων παιδιών ηλικίας 3-4 ετών και των οικογενειακών πρακτικών Γραμματισμού* (Μη δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών. Διαθέσιμο στο Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Πατρών <https://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/handle/10889/8227>
- Κυριαζή, Ν. (2002). *Η Κοινωνιολογική Έρευνα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Lynch, J., Anderson, J., Anderson, A., & Shapiro, J. (2006). Parent's beliefs about young children's literacy development and parents' literacy behaviors. *Reading Psychology*, 27, 1-20.
- Μελεσανάκη, Χ. (2014). *Οι στάσεις και συμπεριφορές των γονέων για την ανάπτυξη του γραμματισμού παιδιών προσχολικής ηλικίας* (Μη δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία). Ηράκλειο: Πανεπιστήμιο Κρήτης. Διαθέσιμο στο Ιδρυματικό Καταθετήριο Πανεπιστημίου Κρήτης [https://elocus.lib.uoc.gr/search/?search_type=simple&search_help=&display_mode=overview&wf_step=init&show_hidden=0&number=10&keep_number=&cclterm1=%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B7&cclterm2=&cclterm3=&cclterm4=&cclterm5=&cclterm6=&cclterm7=&cclterm8=&cclterm9=&cclfield1=term&cclfield2=&cclfield3=&cclfield4=&cclfield5=&cclfield6=&cclfield7=&cclfield8=&cclfield9=&ccllop1=&ccllop2=&ccllop3=&ccllop4=&ccllop5=&ccllop6=&ccllop7=&ccllop8=&display_help=0&offset=1&search_coll\[metadata\]=0&search_coll\[dlib\]=1&&stored_cclquery=&skin=&rss=0&store_query=1&show_form=&clone_file=&export_method=none&display_mode=detail&offset=1&number=1&keep_number=10&old_offset=1&search_help=detail](https://elocus.lib.uoc.gr/search/?search_type=simple&search_help=&display_mode=overview&wf_step=init&show_hidden=0&number=10&keep_number=&cclterm1=%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B7&cclterm2=&cclterm3=&cclterm4=&cclterm5=&cclterm6=&cclterm7=&cclterm8=&cclterm9=&cclfield1=term&cclfield2=&cclfield3=&cclfield4=&cclfield5=&cclfield6=&cclfield7=&cclfield8=&cclfield9=&ccllop1=&ccllop2=&ccllop3=&ccllop4=&ccllop5=&ccllop6=&ccllop7=&ccllop8=&display_help=0&offset=1&search_coll[metadata]=0&search_coll[dlib]=1&&stored_cclquery=&skin=&rss=0&store_query=1&show_form=&clone_file=&export_method=none&display_mode=detail&offset=1&number=1&keep_number=10&old_offset=1&search_help=detail)

- Miles, M.B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks: Sage.
- Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου (2014) (Αναθεωρημένη έκδοση). Αθήνα: ΙΕΠ. Ανακτήθηκε από https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/1947_1o_meros_pps_nipiagogeioy.pdf
- Στελλάκης, Ν. (2012). Απόψεις μητέρων παιδιών προσχολικής ηλικίας για το ρόλο και τις πρακτικές γραμματισμού στο νηπιαγωγείο και την Α' τάξη του δημοτικού. *Νέα Παιδεία*, 144, 50-62.
- Senechal, M., & LeFevre, J. (2002). Parental Involvement in the Development of Children's Reading Skill: A 5-year longitudinal study. In Wasic, B. H. *Handbook of Family Literacy* (2nded.). New York: Routledge.
- Sigel, I.E., & McGillicuddy-De Lisi, A.V. (2002). Parent Beliefs are Cognitions: The Dynamic Belief Systems Model. In Bornstein, M.H., *Handbook of Parenting. Vol. 3: Being and Becoming Parent* (2nded.). NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sonnenschein, S., Baker, L., Serpell, R., Scher, D., Goddard-Truitt, V., & Munsterman, K. (1997). Parental Beliefs about ways to Help Children Learn: The Impact of an entertainment or a Skills Perspective. *Early Child Development and Care*, 127-128, 111-118.
- Tsirmpa, C., Stellakis, N. & Lavidas, K. (2019). Parent Reading Belief Inventory: adaption and psychometric properties with a sample of Greek parents. *Educational Role of Language Journal*, 1(1), 132-144.
- Weigel, D., Martin, S., and Bennett, K. (2006). Mothers' literacy beliefs: Connections with the Home Literacy Environment and Pre-School Children's Literacy Development. *Journal of Early Childhood Literacy*, 6(2), 191-211.
- Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (1998). Child development and emergent literacy. *Child development*, 69, 848-872.
- Wolf, M. (2016). *Tales of Literacy for the 21th Century*. Oxford University Press.